

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник цивільного захисту

Харківського національного

автомобільно-дорожнього університету

А.М. Туренко

„ 17 ” січня 2019 р.

Програма

загальної підготовки працівників Харківського національного автомобільно-дорожнього університету до дій у надзвичайних ситуаціях

I. Загальні положення

Програма загальної підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях (далі - Програма) розроблена відповідно до Кодексу цивільного захисту України та постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» і визначає зміст і обсяги навчання та форми контролю знань працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

Програма передбачає:

ознайомлення із завданнями та особливостями організації заходів цивільного захисту в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті (ХНАДУ);

вивчення основних способів захисту працівників від уражаючих факторів надзвичайних ситуацій (НС) з урахуванням особливостей діяльності ХНАДУ;

ознайомлення з інформацією, що міститься в планах реагування на НС про дії в умовах загрози і/або виникнення НС;

набуття практичних вмінь щодо користування засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння і сприяння проведенню рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації НС;

оволодіння навичками з надання першої допомоги потерпілим.

Навчання за Програмою проводиться за наступними формами: курсового навчання, що передбачає вивчення теоретичного матеріалу та проходження практичної підготовки у складі навчальних груп, створених в ХНАДУ;

індивідуального навчання, що передбачає вивчення теоретичного матеріалу самостійно та у формі консультацій з керівниками навчальних груп або іншими кваліфікованими особами;

інструктажів, що передбачає доведення до відома працівників змісту основних вимог безпечної поведінки у разі загрози виникнення або виникнення НС;

спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, що передбачає відпрацювання практичних дій за планами реагування на НС.

Обсяг запланованого навчального часу за Програмою не повинен бути меншим 4 годин протягом календарного року з урахуванням трирічного циклу навчання.

Заняття за Програмою проводять спеціально уповноважені на таку діяльність працівники ХНАДУ, які пройшли спеціальну підготовку та мають необхідну кваліфікацію або, у разі необхідності, інші кваліфіковані фахівці, залучені на договірних умовах.

Навчання працівників за Програмою здійснюється у робочий час за рахунок коштів ХНАДУ.

II. Вимоги до засвоєння змісту Програми.

У результаті проходження навчання за Програмою працівники повинні знати:

основні небезпечні виробничі фактори, техногенні та природні небезпеки, що ймовірні для місця розташування ХНАДУ;

основні принципи функціонування об'єктової системи цивільного за-

хисту, організацію оповіщення про загрозу і виникнення НС;

засоби індивідуального та колективного захисту, порядок і правила користування ними;

обов'язки і дії працівників під час загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій згідно із планами реагування на НС;

способи та засоби запобігання пожежам та вибухам, типові дії працівників при їх виникненні, способи застосування первинних засобів пожежогасіння;

побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування ними;

заходи щодо сприяння проведенню на підприємстві, в установі та організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах виникнення НС.

У результаті проходження навчання за Програмою працівники повинні вміти:

запобігати створенню умов, що можуть привести до виникнення НС;

чітко діяти за сигналами оповіщення, практично виконувати заходи згідно із планами реагування на НС;

користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння;

сприяти проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах виникнення НС;

дотримуватися режимів радіаційного захисту;

надавати першу допомогу потерпілим у НС.

За підсумками навчання за Програмою у працівників має бути сформована психологічна готовність до адекватних дій в умовах стресового впливу уражаючих чинників НС.

III. Розподіл навчального часу за розділами програми та формами навчання

Найменування розділу	Форма навчання, години		
	курсове навчання	індивідуальне навчання	спеціальні об'єктові навчання, тренування
Теоретична складова			
I. Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС	1	5	-
II. Надання першої допомоги потерпілим	1	1	-
III. Організація заходів цивільного захисту в ХНАДУ	1	2	-
Перевірка знань	1	-	-
Усього	4	8	-
Практична складова			
Протипожежні тренування	-	-	2
Спеціальне об'єктове навчання (тренування) з питань цивільного захисту	-	-	до 8
Усього	-	-	до 10
Разом	4	8	до 10

Тематика та орієнтовний зміст тем за розділами програми

I. Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС.

Тема 1.1 Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення НС.

Основні поняття про НС. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення НС. Попереджувальний сигнал «Увага всім!».

Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них.

Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети.

Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

Тема 1.2. Правила поведінки працівників під час НС природного характеру.

Правила поведінки і дії працівників при землетрусах.

Безпечні дії працівників у разі виникнення геологічних НС (пов'язаних із зсувами, обвалами або осипами, осіданням земної поверхні, карстовими провалами або підтопленням).

Особливості негативного впливу гідрометеорологічних НС. Правила безпечної поведінки у разі їх виникнення.

Основні причини виникнення та особливості пожеж у природних екологічних системах. Правила поведінки та заходи безпеки у разі їх виникнення.

Тема 1.3. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режимы радіаційного захисту.

Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання. Особливості радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Променева хвороба.

Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування.

Режими радіаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

Тема 1.4. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Характеристики основних небезпечних хімічних речовин. Особливості їх впливу на організм людини. Наслідки аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.

Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

Тема 1.5. Вибухо та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.

Основні поняття вибухобезпеки виробництва. Небезпечні фактори вибуху і захист від них. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Стисла характеристика пожежної безпеки ХНАДУ. Протипожежний режим на робочому місці. Можливість виникнення та (або) розвитку пожежі. Небезпечні фактори пожежі.

Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі. Гасіння пожеж. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок та правила їх використання під час пожежі.

Тема 1.6. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.

Безпека при масових скупченнях людей. Психологія натовпу. Правила безпечної поведінки у місцях масового перебування людей та у разі масового скупчення людей.

Поширення інфекційних хвороб серед населення. Джерела збудників інфекцій. Основні механізми передавання збудників інфекції.

Режимно-обмежувальні заходи (посилене медичне спостереження, обсервація, карантин). Правила поведінки в осередках інфекційних захворювань, особиста гігієна в цих умовах.

Основні напрямки профілактики інфекційних хвороб. Методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Основні дезінфекційні засоби.

II. Надання першої допомоги потерпілим.

Тема 2.1. Порядок і правила надання першої допомоги при різних типах ушкоджень.

Основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.

Перша допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани.

Перша допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.

Тема 2.2. Порядок і правила надання першої допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо.

Невідкладна та перша допомога при отруєннях чадним газом, аміаком, хлором, іншими небезпечними хімічними речовинами.

Перша допомога при хімічних та термічних опіках, радіаційних ураженнях, втраті свідомості, тепловому та сонячному ударах.

Правила надання допомоги при утопленні.

Способи і правила транспортування потерпілих.

III. Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації.

Тема 3.1 Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту

Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Організаційна структура управління цивільним захистом підприємства, установи, організації.

Об'єктові комісія з питань НС та евакооргани.

Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Відомча та добровільна пожежна охорона. Аварійно-рятувальне обслуговування ХНАДУ. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Права і обов'язки працівників у сфері цивільного захисту. Сприяння проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС у разі їх виникнення. Заходи життєзабезпечення постраждалих та соціального захисту і відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок НС.

Тема 3.2. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами реагування на НС

Об'єктовий план реагування на НС (інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення НС). Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів, небезпечні виробничі фактори, характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві.

Об'єктова система оповіщення працівників. Дії персоналу щодо аварійної зупинки виробництва. Виведення працівників з небезпечної зони, порядок

забезпечення їх засобами індивідуального захисту, місця розташування можливих сховищ, шляхи евакуації.

Інформування працівників щодо розвитку НС, місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних сил, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, координації дій з населенням та заходів безпеки в зоні НС.

IV. Рекомендований зміст практичних форм навчання за Програмою

Тренінги необхідних дій в умовах НС проводяться під час курсового або індивідуального навчання шляхом виконання індивідуальних завдань або групових занять з метою формування та/або відпрацювання умінь та навичок користування засобами індивідуального захисту та засобами пожежогасіння, дотримання правил поведінки під час проведення евакуації, проведення серцево-легеневої реанімації та інших способів надання першої допомоги потерпілим.

Тренування з питань цивільного захисту та протипожежні тренування є спрощеними за організацією та скорочені за часом і обсягом злагожені навчальні заходи, що спрямовані на вирішення завдань запобігання, мінімізації або ліквідації наслідків НС в ХНАДУ в умовах, максимально наближених до обстановки, що може бути спричинена небезпечною подією або сукупністю небезпечних подій та явищ.

Тренування проводяться з метою практичного відпрацювання, закріплення та перевірки умінь та навичок виконання працівниками дій щодо запобігання можливих НС та дій у разі виникнення НС, насамперед дій за сигналами оповіщення, користування засобами індивідуального захисту та засобами пожежогасіння, способів рятування людей, надання першої допомоги потерпілим, порядку евакуації людей і матеріальних цінностей, взаємодії з аварійно-рятувальними підрозділами та медичними працівниками.

Спеціальні об'єктові навчання з питань цивільного захисту є єдиним

комплексом навчальних заходів, спрямованих на вирішення завдань цивільного захисту в ХНАДУ в умовах, максимально наближених до НС.

Спеціальні об'єктові навчання проводяться з метою комплексного відпрацювання керівним складом та фахівцями сил цивільного захисту разом працівниками підприємств, установ та організацій дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, а також виконання ними функцій з питань цивільного захисту.

VI. Перевірка засвоєння працівниками змісту Програми

Для проведення перевірки засвоєння працівниками змісту Програми наказом керівника ХНАДУ створюється комісія з перевірки загальної підготовки працівників до дій у НС, до складу якої обов'язково входить фахівець, діяльність якого пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

Перелік питань для перевірки знань за змістом Програми розробляється комісією з перевірки загальної підготовки працівників до дій у НС і затверджується керівником ХНАДУ.

Перевірка знань за змістом Програми проводиться шляхом тестування або заліку в усній або письмовій формі та оформлюється протоколом комісії з перевірки загальної підготовки працівників до дій у НС.

Працівники, які показали незадовільний рівень знань за змістом Програми мають протягом одного місяця пройти повторну перевірку знань.

VII. Рекомендований перелік навчально-матеріального майна

Для забезпечення проведення навчання за Програмою використовується матеріально-технічна база ХНАДУ.

У складі навчально-матеріального майна, повний перелік та кількісні показники якого визначаються керівником ХНАДУ з урахуванням особливостей діяльності та кількості працівників, доцільно передбачати протигаз фільтруючий, респіратор, побутовий дозиметричний прилад, вогнегасники, індивідуальну аптечку, навчальні стенди та схеми.

VIII. Рекомендований перелік нормативних документів

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 № 5403-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 34-35.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. № 4.
3. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 27.
4. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 22.
5. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 6 квітня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 29.
6. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 15.
7. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 49.
8. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 23.
9. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 // Офіційний вісник України. — 2014. — № 8.
10. Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку

у надзвичайних ситуаціях: постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 р. № 192 // Офіційний вісник України. — 1999. — № 7.

11. Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю: постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 р. № 1200 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 34.

12. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 // Офіційний вісник України. — 2013. — № 50.

13. Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443 // Офіційний вісник України. — 2013. — № 50.

14. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841 // Офіційний вісник України. — 2013. — № 92.

15. Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819 // Офіційний вісник України. — 2013. — № 89.

16. Про затвердження Правил вибору та застосування засобів індивідуального захисту органів дихання (НПАОП 0.00-1.04-07): наказ Держгірпромнагляду України від 28 грудня 2007 р. № 331, зареєстрований в Мін'юсті України 4 квітня 2008 за № 285/14976// Офіційний вісник України. — 2008. — № 28.

17. Про затвердження Правил експлуатації вогнегасників (НАПБ Б.01.008-2004): наказ МНС України від 2 квітня 2004 р. № 152, зареєстрований в Мін'юсті України 29 квітня 2004 за № 555/9154 // Офіційний вісник

України. 2004. — № 19.

18. Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні (НАПБ А.01.001-2004): наказ МНС України від 19 жовтня 2004 р. № 126, зареєстрований в Мін'юсті України 4 листопада 2004 за № 1410/10009 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 45.

19. ДСТУ 2272-2006. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять. — Вид. офіц. — На заміну ДСТУ 2272-93; Чинний від 01.10.2006. — К.: Держспоживстандарт України, 2007. — III, 28 с. — (Національний стандарт України).

20. ДСТУ 3891-99. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять. — Введ. 2000.01.01. — Офіц. вид. — К.: Держстандарт України, 1999. — III, 21 с. — (Державний стандарт України).

21. ДСТУ 5058:2008. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення. — Вид. офіц. — Чинний від 2010-01-01. — К.: Держспоживстандарт України, 2009. — III, 10 с. — (Національний стандарт України).

22. ДК 019:2010. Класифікатор надзвичайних ситуацій. — На заміну ДК 019-2001 ; Чинний від 2011-01-01. — К.: Держспоживстандарт України, 2010. — IV, 19 с. — (Національний класифікатор України).

23. Норми радіаційної безпеки України, доповнення: Радіаційний захист від джерел потенційного опромінення (НРБУ — 97/Д — 2000): державні гігієнічні нормативи ДГН 6.6.1. — 6.5.061 — 2000 / Комітет з питань гігієнічного регламентування, Національна комісія з радіаційного захисту населення України ; наук. керівник авт. кол. І. А. Ліхтарьов [та ін.]. — Вид. офіц. — К.: 2000.

Заступник начальника цивільного захисту

С. Я. Ходирев